

Patriarhii României Nicodim Munteanu (1864-1948) și Iustin Moisescu (1910-1986)

DIN SUMAR:

- Noi hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române(p. 2)
- Centenarul Consistoriului și al revistei eparhiale la Cluj – **DARIUS ECHIM**.....(p. 2)
- Mărturia Centurionului – **ALEXANDRU NEMOIANU**.....(p. 3)
- Jurnal (1995) – **DR. NICOLETA PĂLIMARU**.....(p. 3)
- Comemorarea a 75 de ani de la un octombrie însângerat – **MARIA HOLBURĂ**.....(pp. 4-5)
- Omul bun le vede pe toate bune – **ARHIM. BENEDICT (VESA)**.....(p. 5)
- Centenarul Operei Naționale Române din Cluj – **PROF. UNIV. DR. MIRCEA GELU BUTA**.....(p. 6)
- Comemorarea Părintelui Gavril Relea – **DR. VASILE ROJNEAC**.....(p. 7)
- Experițe didactice. Sufletel de copil în căutarea lui Dumnezeu (p.8)

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Doi dintre cei cinci patriarhi adormiți ai României, comemorați anul acesta

Le lângă faptul că Sfântul Sinod a dedicat acest an omagierii satului românesc, preoților, învățătorilor, primarilor gospodari, l-a dedicat și comemorării Patriarhilor Nicodim Munteanu și Iustin Moisescu. Toți patriarhii noștri au fost mari, dar, în ce privește implicarea cărturărească, cei doi au fost deosebiți.

Patriarhul Nicodim Munteanu s-a născut la 6 decembrie 1864, în satul Pipirig din Județul Neamț. După ce a urmat școala din sat s-a dus ca bursier la Seminarul „Veniamin Constachi” din Iași. A încheiat Seminarul ca șef de promoție, iar apoi a urmat cursurile Academiei de Teologie din Kiev, în 1895 obținând diploma de „magistru”.

Întorcându-se acasă, intrând în monahism, din Nicolae devine Nicodim, iar Mitropolitul Iosif Naniescu l-a numit predicator al catedralei din Iași. După hirotonie este hirotesit arhimandrit și devine vicar al Sfintei Mitropolii, demnitate pe care o ocupă până la moartea Sfântului Ierarh Iosif Naniescu, în anul 1902.

Ajunge apoi, pe vremea episcopului Pimen Georgescu, vicar al Episcopiei Dunării de Jos, apoi director al Seminarului din Galați. Când Pimen Georgescu este ales mitropolit al Moldovei și Sucevei revine la Iași, este hirotonit arhieru cu titlul de „Băcăuanul”. Este o vreme vicar la Iași iar apoi devine episcop al Hușilor, în anul 1912.

În 1924 se retrage la Mănăstirea Neamț, dăruindu-se slujbelor bisericești, activităților cărturărești și implicării gospodărești, redobândind pentru Mănăstirea Neamț multe din proprietățile pierdute prin exproprierea de la 1864.

În ianuarie 1935, după trecerea la cele veșnice a Mitropolitului Pimen Georgescu, ajunge Mitropolit al Moldovei, iar din 1939, când trece în eternitate Patriarhul Miron, devine Patriarhul României. Anii lui de patriarhat au fost grei, situația din țară fiind tulbură, cu adânci transformări sociale, iar pe 27 noiembrie 1948 pleacă la Domnul.

E greu de rezumat activitatea cărturărească a Patriarhului Nicodim, traducând multă literatură duhovnicească din spațiul rus și nu numai, dar în atenția sa specială a fost Sfânta Scriptură. Văzând că graiul textului sfânt nu mai este în conformitate cu graiul de astăzi, a tălmăcit din nou atât Noul Testament, cât și 22 din cărțile Vechiului Testament, toate apărute în Biblia din anul 1944. Părintele Dumitru Fecioru, pe bună dreptate, subliniază faptul că Patriarhul Nicodim Munteanu „a primit cu căldură și cu înțelegere tot gândul de bine al Institutului Biblic. A încurajat, a sfătuit, a îndrumat planurile de activitate ale acestuia. Dacă astăzi Institutul Biblic este o putere creatoare de cultură și de difuzare a ei, aceasta nu se datorează altcuiva decât înaltului ierarh și marii lui înțelepciuni”¹.

Am însălat doar câteva rânduri referitoare la acest mare Patriarh. Publicul larg știe puține lucruri referitoare la el și la activitatea lui. Eu însumi, iubitor de Biserică și credincios practicant, prin anii 1970 eram student la construcții în București. Mergeam des la Catedrala Patriarhală, mă opream cu pioșenie lângă mormintele Patriarhilor Miron și Nicodim, dar tot ceea ce am scris acum nu știam.

Iar celălalt mare patriarh comemorat anul acesta este Iustin Moisescu. Pe bună dreptate volumul omagial ieșit în anul acesta se intitulează „Patriarhul Iustin Moisescu, un stâlp neclintit în vremuri potrivnice”. S-a opus cu putere mutării Patriarhiei la Mănăstirea Văcărești. Foarte bine îl caracterizează Părintele Patriarh Daniel: „Părintele Patriarh Iustin rămâne în memoria noastră ca fiind un om echilibrat, un teolog erudit și un păstor înțelept, prin fidelitatea sa față de tradiția ortodoxă, patristică, prin temeinica sa pregătire academică, prin sobrietatea sa în relațiile umane, însă și prin bunătatea și dărnicia sa părintească, exprimate adesea discret, dar eficient”².

L-am întâlnit o singură dată. Era în anul 1983. Pe vremea aceea eram preot în Turda și am dat examen de admitere la doctorat la Teologie în București. Când s-au afișat rezultatele nu figuram pe lista celor admiși. După ce s-a împrăștiat lumea, foarte discret, Domnul Academician Emilian Popescu, care ne examinase la greacă, s-a apropiat de mine și mi-a zis: „Părinte, nu mă lasă conștiința să nu-ți spun, trebuia să intri după notele ce le-ai avut, dar a venit porunca de la securitate să nu intri”.

M-am prezentat apoi la Părintele Patriarh Iustin. M-a primit cu multă bunăvoință, cu prestanță, cu față tristă, cu sobrietate și m-a ascultat atent. Îl vedeam că suferă, dar n-a zis nimic. M-a privit cu compasiune și m-a binecuvântat. Am plecat de la el liniștit. Am mai dat examen și anii următori până am intrat. Am început doctoratul cu Părintele Petre David și l-am continuat cu Părintele Dumitru Popescu, cu care mi-am susținut și teza.

¹ Patriarhul Nicodim Munteanu, *Un mărturisitor al Luminii în vremuri întunecate*, Basilica, București, 2019, p. 86.

² Patriarhul Iustin Moisescu, *Un stâlp neclintit în vremuri potrivnice*, Basilica, București, 2019, p. 8.

Comemorarea Părintelui Gavril Relea

Dr. Vasile Rojneac

Puminică, 20 octombrie 2019, ora 16:00, în cimitirul Parohiei „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Mănăștur, Cluj-Napoca, din inițiativa Părintelui Alexandru-Constantin Ciui, protopopul Clujului, a avut loc comemorarea a paisprezece ani de la trecerea la cele veșnice a Părintelui Gavril Relea, ctitorul primei biserici ortodoxe române din cartierul clujean Dâmbul Rotund.

În amintirea Sfinției Sale, părintele protopop, împreună cu membrii consiliului parohial, a organizat cele necesare pentru oficierea slujbei de Parastas la mormântul Părintelui Gavril Relea. La celebrarea serviciului religios au slujit și Pr. Dr. Mihai Pop și Pr. pensionar Crișan Vasile, de față fiind și fiica Părintelui Gavril Relea, Liana Benea, în vârstă de 84 de ani.

Cu acest prilej, părintele protopop a adus mulțumiri fiicei Pr. Gavril Relea pentru prezența sa la acest eveniment comemorativ, asigurând-o totodată că memoria tatălui său va rămâne neștersă din sufletele credincioșilor din Parohia „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” – Dâmbul Rotund.

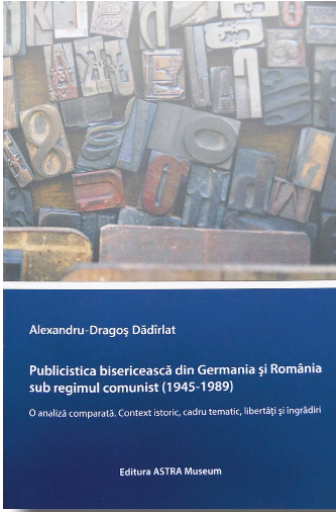

Menționăm faptul că Părintele Gavril Relea a înființat și a păstorit această parohie între anii 1934-1940, desfășurând o bogată activitate pastoral-misionară, culturală și filantropică, dovedindu-se a fi un adevărat slujitor al lui Dumnezeu și al neamului românesc. Vitregiile vieții l-au obligat să traverseze perioada a două regimuri totalitare: horthyst (1940-1944) și comunist (1948-1989), în primul fiind nevoit să părăsească Transilvania de Nord și să se refugieze cu familia la Timișoara, iar în cel de-al doilea să fie arestat și condamnat la 10 ani de închisoare, pentru „uneltire contra ordinii sociale”, din care a executat cinci ani, la Gherla și în lagărele de concentrare din Delta Dunării.

Viața sa pilduitoare, presărată cu multe necazuri și suferințe, ne determină să-l încadrăm în rândul preoților mărțiurisitori ai Bisericii Ortodoxe Române.

Dumnezeu să-i facă parte de viața veșnică în ceata aleșilor Săi!

DĂDĂRLAT, ALEXANDRU-DRAGOȘ. *Publicistica bisericească din Germania și România sub regimul comunist (1945-1989). O analiză comparată. Context istoric, cadru tematic, libertăți și îngrădiri*. Sibiu: Editura Astra Museum, 2019. 334 p.

Lucrarea teologului sibian, Alexandru-Dragoș Dădărlat, intitulată *Publicistica bisericească din Germania și România sub regimul comunist (1945-1989). O analiză comparată. Context istoric, cadru tematic, libertăți și îngrădiri*, și care a fost publicată în anul 2019 la Editura Astra Museum din Sibiu, pe care o putem caracteriza astfel: o cercetare românească lucrată nemțește.

De ce spun acest lucru? Nu neapărat pentru faptul că autorul și-a concentrat atenția și asupra presei din Germania de Est, ci pentru faptul că modul de lucru uzitat de acesta, foarte serios, sobru și sever pe-alocuri, mă duce cu gândul la o singură persoană: Profesorul Teodor M. Popescu (1893-1973). Scormonind printre rafturile prăfuite ale Bibliotecii Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, în vremea studenției mele, am dat peste nenumărate lucrări de teologie, patrologie și istorie bisericească în diferite limbi, ce poartă semnătura vrednicului de pomenire profesor Teodor M. Popescu. În colțul de sus din dreapta era scris, sub numele acestuia, data și: *Anul I... III*, precum și *student teolog* sau, simplu, *student*. Descoperirea acestor cărți m-a făcut să-l prețuiesc și mai mult pe Profesorul Teodor M. Popescu și totodată biblioteca Facultății care păstrează, încă neștiut de mulți studenți și cercetători, adevărate comori îngropate în „nisipurile” sale care așteaptă să fie dezgropate de cei aleși. M-a uimit în schimb un lucru: o bună parte dintre cărțile care au aparținut cândva acestuia sunt în limba germană, lucru care m-a dus automat cu gândul la metoda sa de cercetare și la rigorismul său științific. Știut este faptul că Profesorul Teodor M. Popescu fusese student al Facultății de Teologie din București, urmată de cursuri la Atena, Leipzig, Paris și Sorbona. Reîntors în țară și-a împrumutat stilul de predare, cu care se obișnuise în calitate de student, văzut în Germania și pe care l-a impus, direct sau indirect, urmașilor săi: studenți, profesori etc.

S-ar putea întreba cineva de ce am făcut această lungă introducere, și ce legătură profesorul Teodor M. Popescu cu subiectul cărții scrise de tânărul teolog Alexandru-Dragoș Dădărlat?

Pentru un profan, probabil niciuna. Pentru un teolog, mai multe lucruri, firește, păstrând proporțiile, pe care le va înțelege doar studiind lucrarea acestuia cu cartea și creionul în mână.

Mă voi opri asupra câtorva aspecte în ceea ce privește cartea, dar nu înainte de-a spune câteva cuvinte despre autor. Acesta este dublu licențiat în Teologie (2007-2010) și Jurnalism (2010) la Sibiu. Teza de licență în Jurnalism cu titlul *Revistele Patriarhiei Române* a fost susținută sub coordonarea științifică a Conf. Univ. Dr. Lucian Grozea. În 2012 a absolvit masteratul în Teologie istorică la Sibiu, urmat de studii de masterat (2012-2014) la Catedra de Publicistică creștină din cadrul Universității Friedrich-Alexander de la Erlangen-Nurnberg din Germania. Între anii 2015-2018 a urmat cursurile universitare de doctorat din cadrul *Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”* din Sibiu, apoi și-a susținut teza de doctorat în toamna anului 2018, sub conducerea Pr. Prof. Univ. Dr. Nicoale Chifăr.

Revenind la cartea acestuia, care are același titlu cu teza sa de doctorat, putem afirma că ne aflăm în fața unei lucrări de referință în domeniu care n-a mai fost abordată din această perspectivă comparată, iar autorul poate fi numit, pe bună dreptate un vrednic urmaș al teologului și istoricului Teodor M. Popescu, privind din perspectiva rigorismului academic cu care marele profesor de teologie își obișnuise studenții la cursuri și cititorii săi în articolele și studiile publicate în revistele bisericești.

Astfel, cartea, este impregnată încă din primele sale pagini de seriozitatea și sobrietatea tipic germană, și vine în completarea unui gol în cercetarea teologică românească, pe care, timid, câțiva autori consacrați încearcă să-l umple: istoria presei ortodoxe române de la începuturile ei până în prezent.

Autorul continuă cu succes drumul bătătorit de un alt teolog sibian, Iustin-Iulian Androne, care a susținut în anul 2010, sub conducerea Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, o teză de doctorat intitulată: *Presa Bisericească Românească până în anul 1918*.

Cartea lui Alexandru-Dragoș Dădărlat are următoarea structură: a) Prefață – semnată de Pr. Prof. Univ. Dr. Nicoale Chifăr (p. 7-12); b) 1. Introducere (p. 13-25); c) 2. Comunismul în România – cadre generale (p. 26-66); d) 3. Comunismul în Germania de Est – cadre generale (p. 67-93); e) 4. Biserica în România în perioada comunistă – cadre generale (p. 94-102); f) 5. Biserica în Germania de Est în perioada comunistă – cadre generale (p. 103-109); g) 6. Publicistica bisericească ortodoxă în România în perioada comunistă (p. 110-144); h) 7. Publicistica bisericească evanghelică în Germania de Est în perioada comunistă (p. 145-170); i) 8. Publicistica romano-catolică în Germania de Est în perioada comunistă (p. 171-194); j) 9. Analiză de conținut: revista *Zeichen der Zeit* și revista *Orthodoxia* în intervalul 1980-1989 (p. 195-293); k) 10. Concluzii (p. 294-301); l) Bibliografia (p. 302-333).

După cum spune și coordonatorul tezei în *Prefața* cărții, „presa bisericească, studiată și evaluată obiectiv, ținând cont de raportarea statului la problema religioasă și de raportarea Bisericii la un regim totalitar ateu poate să dezvăluie realități care, în spatele scrisului sau a tematicii scrisului, transmiteau un mesaj indirect dar de foarte multe ori clar celor care citeau revista respectivă” (p. 7) și că lucrarea acestuia „tratează o temă de mare actualitate” (p. 11).

În *Introducere*, autorul prezintă structural abordarea *temei, scopul și metoda, structura și stadiul actual al cercetării*.

Nu mă voi opri decât asupra ultimelor patru capitole: a) 6. Publicistica bisericească ortodoxă în România în perioada comunistă (p. 110-144); b) 7. Publicistica bisericească evanghelică în Germania de Est în perioada comunistă (p. 145-170); c) 8. Publicistica romano-catolică în Germania de Est în perioada comunistă (p. 171-194); d) 9. Analiză de conținut: revista *Zeichen der Zeit* și revista *Orthodoxia* în intervalul 1980-1989 (p. 195-293);

Capitolul 6 intitulat *Publicistica bisericească ortodoxă în România în perioada comunistă*, este structurat în zece subcapitole și tratează opt dintre publicațiile oficiale ale Bisericii Ortodoxe Române în timpul regimului comunist: *Biserica Ortodoxă Română, Glasul Bisericii, Mitropolia Ardealului, Orthodoxia* ș.a. Ultimele două subcapitole sunt dedicate unor periodice bisericești care au avut o scurtă apariție după anul 1948, ulterior desființate de cenzura comunistă, precum și literaturii teologice publicată între anii 1945-1989.

În capitolul 7 (*Publicistica bisericească evanghelică în Germania de Est în perioada comunistă*) și în capitolul 8 (*Publicistica romano-catolică în Germania de Est în perioada comunistă*), autorul tratează comparativ presa bisericească ortodoxă apărută în perioada comunistă în România presa din Germania de Est, atât pe cea luterană cât și pe cea romano catolică.

În ultimul capitol, al nouălea, autorul face o *Analiză de conținut: revista Zeichen der Zeit și revista Orthodoxia în intervalul 1980-1989*, la fel de important ca cele trei menționate anterior, este acest capitol, fiind și cel mai consistent. Un lucru dificil dar nu imposibil: o analiză comparativă făcută de autor, care ne pune în față două reviste, una luterană din Germania de Est și una ortodoxă din România, și pe care le cercetează pe perioada anilor 1980-1989, având ca subiect trei teme de mare interes: 1) ecumenismul; 2) socialismul; 3) tema păcii și a dezarmării.

Bibliografia ce însumează mai bine de 30 de pagini și care conține, mai bine de jumătate, titluri de lucrări (monografii, articole, studii etc.) în limba germană ne întăresc încă o dată convingerea că avem în față o lucrare de mare valoare ce se poate constitui foarte ușor ca material pentru un viitor curs universitar, opțional sau obligatoriu, la Facultățile de Teologie Ortodoxă, și nu numai, din țară.

O primă concluzie ar fi aceea că încă ar mai fi multe de spus însă pentru cei interesați cu adevărat de acest subiect, atât de puțin cercetat în teologia românească academică, recomandăm cu căldură lucrarea lui Alexandru-Dragoș Dădărlat.

Revenind la Teodor M. Popescu, închei a spune că tânărul teolog Alexandru-Dragoș Dădărlat calcă pe urmele marelui profesor de teologie, prin rigorismul științific și „seriozitatea” germană, care abundă în lucrarea acestuia.

Dorim mult succes autorului care a bătătorit prin lucrarea sa, alături de alți teologi români, drumul anevoios dar încununat cu multe roade al *istoriei presei bisericești ortodoxe*.

Dr. Silviu – Constantin Nedelcu